

**ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ**

РЕНЬКАС Тетяна Ігорівна

УДК 352/353].072.2/.3(477.8)

**МІЖРЕГІОНАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО ЗАХІДНИХ ОБЛАСТЕЙ
УКРАЇНИ: СТАНОВЛЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ**

25.00.02 – механізми державного управління

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата наук з державного управління

КИЇВ – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Національній академії державного управління при Президентіві України.

Науковий керівник – доктор наук з державного управління, професор **КРИЗИНА Наталія Павлівна**,
Національна академія державного управління при Президентіві України, професор кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом.

Офіційні опоненти: доктор наук з державного управління, професор **ТЕРЕНТ'ЄВА Анна Валеріївна**,
Інститут державного управління у сфері цивільного захисту, завідувач кафедри державної служби, управління та навчання за міжнародними проектами;

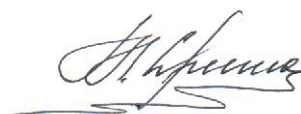
кандидат наук з державного управління **МЕЛЬНИК Людмила Анатоліївна**,
Державне управління справами, головний консультант відділу з питань функціонування мистецького фонду Управління культурно-мистецького фонду.

Захист відбудеться 26 квітня 2018 року о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.891.02 Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України за адресою: 03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, к. 201.

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України (03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17).

Автореферат розісланий 26 березня 2018 року.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Н.О. Серьогіна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток міжрегіонального співробітництва західних областей України є однією із характерних рис інтеграційних і субінтеграційних процесів у Європі та Україні. Це пояснюється співпрацею та розвитком добросусідських відносин між регіонами та зарубіжними країнами в економічній, соціальній, гуманітарній та інших сферах, а тому є першочерговим кроком на інтеграційному шляху нашої держави у європейське співтовариство. Позитивний ефект від розширення Європейського Союзу (ЄС) визначається рівнем та динамікою розвитку як української економіки в цілому, так і регіонів, їх здатністю адаптуватися до змін в умовах глобальних перетворень.

Сталий розвиток західних областей України передбачає зміцнення та системне регулювання міжрегіональних взаємовідносин, з метою забезпечення комплексної стратегії соціально-економічного розвитку окремих адміністративно-територіальних одиниць, що дає змогу отримати синергетичні результати від реалізації відповідних концепцій, проектів, програм та окремих заходів.

Цей підхід узгоджується із Державною стратегією регіонального розвитку на період до 2020 року, Державною програмою розвитку транскордонного співробітництва на період 2016-2020 років, Угодою про асоціацію між Україною та ЄС, Європейською політикою сусідства та чотирьох програм Європейського інструменту політики сусідства на 2016-2020 рр., міждержавними угодами, якими передбачається просування України на шляху до децентралізації та впровадження принципу субсидіарності, що наблизить нашу державу до вступу в ЄС.

Відповідно зростає потреба в науковому обґрунтуванні напрямів удосконалення національного законодавства до європейських правових норм, впровадження існуючих в ЄС підходів до фінансування, застосування стимулюючих інструментів підтримки розвитку регіонів, враховуючи їх історичні та соціально-економічні особливості, посилення міжрегіональної кооперації.

Це обумовлює необхідність вирішення організаційно-правових, фінансово-економічних, соціальних, екологічних, культурних та інформаційних проблем, які виникають у даній сфері.

Дисертація є логічним продовженням започаткованого в Україні комплексного дослідження проблематики міжрегіонального та транскордонного співробітництва регіонів. Зокрема, аспекти міжрегіонального співробітництва представлено в наукових здобутках З.Варналія, С.Гакмана, Я.Жовнірчика, В.Кравцова, Н.Кризині, В.Куйбіди, С.Максименка, В.Мамонова, Л.Мельник, Л.Прокопенка, І.Розпутенка, О.Рудіка, С.Серьогіна, І.Студеннікова, А.Терент'євої, В.Удовиченка, Ю.Шарова, І.Шумляєва.

Питанням транскордонного співробітництва присвячено праці І.Артюмова, П.Беленького, В.Будкіна, О.Вишнякова, З.Герасимчука, М.Долішного, І.Журби, В.Кириченка, Є.Кіш, Л.Корольчука, А.Лавренчука,

П.Луцишина, Н.Мікули, А.Мокія, В.Пили, С.Писаренка, Д.Стеченка, І.Студеннікова, Т.Терещенко, В.Ткаченка, С.Федонюка.

Серед зарубіжних науковців, які вивчали міжрегіональне та транскордонне співробітництво, слід виділити праці Г.Горвата, Н.Межевича, Д.Норта, В.Полтеровича, Р.Ратті, Р.Федана, К.Форста та ін.

Водночас, незважаючи на значну розробленість проблематики міжрегіонального та транскордонного співробітництва вітчизняними і зарубіжними дослідниками, потребують уточнення та детального дослідження механізми розвитку міжрегіонального співробітництва західних областей України, які направлені на підтримку зростаючої активності регіонів, стимулювання їх інвестиційної привабливості з метою поступового наближення показників розвитку нашої країни до європейських соціально-економічних стандартів, що обумовило мету та завдання дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота безпосередньо пов'язана з науковими дослідженнями кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом Національної академії державного управління при Президентіві України, які здійснювались у межах комплексного наукового проекту “Державне управління та місцеве самоврядування” (ДР № 0199U002827), а саме виконання науково-дослідної роботи “Обґрунтування теоретико-методологічних та практичних аспектів інноваційних підходів до регіонального управління та розвитку” (ДР № 0112U002449). Автором досліджено такі теми, як “Формування міжрегіонального та транскордонного співробітництва західних областей України” та “Інституційне забезпечення міжрегіонального та транскордонного співробітництва західних областей України”.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є теоретичне обґрунтування й розробка практичних рекомендацій щодо напрямів удосконалення механізмів розвитку міжрегіонального співробітництва в західних областях України.

Для досягнення мети було поставлено такі *завдання*:

- визначити ступінь теоретичної розробленості досліджуваної проблеми на підставі наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних учених;
- проаналізувати нормативно-правове регулювання міжрегіонального та транскордонного співробітництва в Україні;
- охарактеризувати стан вітчизняної регіональної політики в контексті реалізації міжрегіонального співробітництва західних областей України;
- провести аналіз зарубіжного досвіду країн ЄС щодо формування механізмів міжрегіонального співробітництва;
- сформулювати пропозиції та практичні рекомендації щодо визначення шляхів модернізації механізмів розвитку міжрегіонального співробітництва західних областей України відповідно до вимог Європейського Союзу.

Об'єкт дослідження – міжрегіональне співробітництво.

Предмет дослідження – становлення і перспективи розвитку міжрегіонального співробітництва західних областей України.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети та вирішення визначених завдань використано як загальнонаукові, так і спеціальні методи, а саме: системного аналізу – для дослідження процесу становлення та розвитку міжрегіонального співробітництва; аналогії та порівняння – для узагальнення зарубіжного досвіду у досліджуваній сфері; пошуково-бібліографічний – для пізнання, оцінки і огляду друкованих та електронних джерел за темою дослідження; абстрактно-логічний – для уточнення сутності основних категорій, у тому числі поняття “міжрегіональне співробітництво”; статистичного аналізу – для дослідження вітчизняної регіональної політики в контексті реалізації міжрегіонального співробітництва західних областей України; системно-аналітичний – під час аналізу законодавчих актів та інших нормативних документів; діалектичний, логічний, прогностичний – для теоретичного узагальнення і формулювання висновків; графічний – для наочного подання статистичного матеріалу та схематичного зображення інформаційного забезпечення міжрегіонального співробітництва.

Емпіричну базу дисертаційної роботи становили законодавчі й нормативно-правові акти, міжнародні документи та аналітичні матеріали, статистичні збірники і матеріали Державної служби статистики України, публікації вітчизняних і зарубіжних учених із питань міжрегіонального співробітництва.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в обґрунтуванні наукових засад, концептуальних підходів і розробленні практичних рекомендацій щодо напрямів удосконалення механізмів розвитку міжрегіонального співробітництва західних областей України і конкретизується в таких положеннях:

уперше:

– розроблено проект Концепції і на її основі Дорожню карту модернізації механізмів розвитку міжрегіонального співробітництва західних областей України, в яких визначено мету, комплекс заходів, принципи, шляхи, основні пріоритети та етапи державної підтримки розвитку регіонів, для формування інноваційних стратегій дієздатного самодостатнього економічного розвитку їх територій, підвищення якості співпраці та посилення інтегральної конкурентоспроможності;

удосконалено:

– організаційно-правовий механізм впливу держави на розвиток територій західних областей України через удосконалення інституційного забезпечення та інфраструктури міжрегіонального співробітництва відповідно до стандартів ЄС, розвиток кооперованих зв'язків між окремими суб'єктами економічної діяльності (шляхом створення агенцій регіонального розвитку, інноваційних кластерів, індустриальних парків, торгово-промислових палат, асоціацій тощо), перетворення управлінських систем міжрегіонального співробітництва у відкриті системи з великим рівнем диверсифікації діяльності, транспарентності, гнучкості, домінуючої орієнтації на потреби об'єкта управління, запровадження форсайт-технологій за умови обов'язкової уніфікації українського законодавства з європейським правом; унормування повноважень та відповідальності органів влади різних рівнів із урахуванням

децентралізації та принципу субсидіарності;

– фінансово-економічний механізм шляхом формування сприятливого інвестиційного клімату в західних областях України, залучення інвестиційних ресурсів суб'єктів господарювання для реалізації проектів на засадах державно-приватного партнерства; використання програмного підходу в освоєнні бюджетних коштів, надання пріоритетності фінансуванню міжрегіональних проектів у рамках міжрегіонального та міжмуніципального співробітництва; використання усіх можливих вітчизняних і міжнародних джерел фінансування (у тому числі тих, що виділяються в рамках міжнародної технічної допомоги);

– інформаційний механізм, яким передбачається посилити державну регіональну політику розвитку західних регіонів держави, спрямовану на створення відповідної інформаційно-аналітичної бази про наявні ресурси і економічний потенціал регіонів через розширення мережі інформаційно-управлінських структур із підтримки інноваційних форм міжрегіонального (транскордонного) співробітництва (інформаційні центри, спеціалізовані геоінформаційні системи, регіональні інформаційно-інноваційно-освітні комплекси, інноваційні центри транскордонного співробітництва);

набули подальшого розвитку:

– трактування понять: міжрегіональне співробітництво як одного з механізмів активізації співробітництва між регіонами країн або регіонами в країні, між органами публічної влади та іншими структурами, що має на меті реалізацію інноваційних процесів і залучення інвестицій, спрямованих на формування нових центрів економічного зростання, завдяки оптимізації використання ресурсів регіонів як головного джерела соціально-економічного розвитку країни; транскордонне співробітництво як інструменту співпраці суміжних територій сусідніх держав, з'єднаних спільним кордоном, спрямованого на встановлення та підтримку взаємовигідних контактів між територіальними громадами, органами публічної влади задля вироблення стратегії спільних дій, ініціювання проектів, реалізація яких відповідає інтересам прикордонних регіонів у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством шляхом укладення угод про співробітництво в окремих сферах;

– концептуальні підходи до формування державної регіональної політики щодо розвитку міжрегіонального співробітництва західних областей України зокрема, обґрунтована необхідність використання сталого розвитку регіонів та потенціалу такої співпраці для вирішення основоположних проблем даних територій, враховуючи динаміку регіонального розвитку; рівень можливостей держави і регіонів щодо активізації соціально-економічного, науково-технічного, екологічного, культурного розвитку суб'єктів співробітництва, відкритості влади і бізнес-структур, а також рівень поінформованості населення щодо проведення регіональної політики з даного питання.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що теоретичні положення, викладені в дисертації, є науковим підґрунтям для подальшого розвитку міжрегіонального співробітництва західних областей України. Основні положення дисертації доведені до рівня методичних розробок

і конкретних практичних пропозицій, які можуть бути цілеспрямовано використані в процесі формування регіональної політики, а саме в процесі розвитку міжрегіонального (транскордонного) співробітництва України.

Висновки та рекомендації, викладені в дисертації, використано:

– Департаментом економічного розвитку, інвестиційної діяльності та міжнародного співробітництва Тернопільської обласної державної адміністрації під час розроблення та підготовки інформаційних матеріалів до заходів із реалізації політики у сфері європейської інтеграції, що проводилися в першому півріччі 2015 року (довідка від 16 березня 2016 року № 12/01-10-1/323);

– Канівською міською радою Черкаської області в листопаді 2015 року в процесі розроблення та підготовки програм розвитку міжрегіональних відносин м. Канева з містами-побратимами: Члухівський повіт (Польща), Кобрин (Білорусь), Фірзен (Німеччина) та ін. (довідка від 12 листопада 2016 року № 01-01-32/2171);

– Комітетом з питань духовності і культури Верховної Ради України під час розроблення та підготовки матеріалів парламентських слухань на тему: “Стратегія культурно-інформаційного розвитку держави: міжрегіональний діалог”, що проводились 22 квітня 2015 року (довідка від 21 грудня 2016 року № 04-22/12-600(311926)).

Особистий внесок здобувача. Дисертаційна робота є самостійною науковою працею та містить отримані особисто автором результати. У науковій праці, підготовленій здобувачем у співавторстві з Н. Кризиною, особистий внесок дисертанта полягає у [3] - аналізі нормативно-правового регулювання міжрегіонального та транскордонного співробітництва України.

Апробація результатів. Основні теоретичні та практичні положення і результати дослідження оприлюднено на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, зокрема: “Наука як ресурс модернізаційної стратегії держави” (Київ, 2012); “Завдання державного, регіонального та муніципального управління в контексті нових реалій національного розвитку” (Київ, 2012); “Россия и СНГ: новые возможности стратегического партнерства” (Москва, 2013); “Модернізація державного управління та європейська інтеграція України” (Київ, 2013); “Модернізаційні процеси державного та муніципального управління” (Київ, 2014); “Міське самоврядування – основа сталого розвитку України” (Київ, 2014); “Публічне управління: шляхи розвитку” (Київ, 2014); “Економіка і менеджмент – 2013: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку” (Дніпропетровськ, 2014); “Розвиток креативного публічного управління” (Київ, 2016); “Національні цінності й національні інтереси в системі публічного управління” (Київ, 2017).

Публікації. Основні положення та результати дослідження викладено в 15 наукових працях, 4 з яких опубліковано у виданнях, включених до переліку фахових у галузі науки “Державне управління”, 1 – у науковому виданні іноземної держави за напрямом, з якого підготовлено дисертацію, та 10 тезах у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатку.

Повний обсяг дисертації становить 238 сторінок, з них 212 сторінок основного тексту. Робота містить 8 таблиць та 16 рисунків. Список використаних джерел налічує 193 найменування.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт, предмет, методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення отриманих результатів; вказано на зв'язок дослідження з науковими програмами; наведено інформацію щодо впровадження та апробації результатів дослідження, загальні відомості про публікації за темою дисертації, її структуру та обсяг.

У **першому розділі** – *“Теоретичні засади міжрегіонального співробітництва”* – висвітлено рівень наукового опрацювання теми, узагальнено дефініції, особливості становлення та розвитку нормативно-правових актів, досвід європейських та провідних країн світу за темою дослідження.

Аналіз наукових праць свідчить, що проблема міжрегіонального співробітництва є комплексною, привертає увагу дослідників різного наукового профілю і пов'язана з необхідністю пошуку оптимальних шляхів його інституціоналізації, нормативно-правового, кадрового та фінансового забезпечення. Показано, що використання різних методів у здійсненні міжрегіонального співробітництва регіонами визначається передусім змістом адміністративно-правових та фінансово-економічних проблем, які формувалися із урахуванням зовнішніх та внутрішніх детермінант. Проте, незважаючи на швидкий прогрес, наявний інструментарій поки не дає можливості для завершення процесу правової регламентації відносин, пов'язаних із міжрегіональним (територіальним, транскордонним) співробітництвом, налагодженням скоординованої діяльності органів публічної влади різних рівнів, які вирішують цю проблему.

Досліджено різні підходи до визначення та розуміння міжрегіонального та транскордонного співробітництва. Зокрема, одні науковці розглядають форми регіонального співробітництва як тотожні, водночас як інші наголошують на певних відмінностях. Зокрема, С.Максименко, Є.Кіш, М.Лендєл, І.Студенніков наполягають на тому, що міжрегіональне і транскордонне співробітництво є різними формами єдиного напрямку – співпраці регіонів у вирішенні їх соціально-економічних та інших питань. З'ясовано, що у переважній більшості наукових праць, як зарубіжних, так і вітчизняних учених, простежується стійка тенденція до розгляду транскордонного співробітництва як різновиду або складової частини міжрегіонального співробітництва. На їхню думку, міжрегіональне співробітництво – це взаємоузгоджена діяльність органів влади двох або декількох регіонів як усередині держави, так і за її межами, що спрямована на формування нових центрів економічного зростання задля спільного вирішення питань соціально-економічного, культурного, екологічного розвитку даних територій із широким

залученням місцевої спільноти, консолідації ресурсів зацікавлених регіонів при реалізації проектів, що становлять спільний інтерес. Транскордонне ж співробітництво, на відміну від міжрегіонального, стосується тільки прикордонних регіонів.

Уточнено та розширено окремі дефініції, які утворюють категорійно-понятійний апарат державного регулювання у сфері міжрегіонального співробітництва. Зокрема, розглянуто змістовну сутність наступних термінів: “регіон”, “співробітництво”, а також удосконалено дефініцію “транскордонне співробітництво” та розкрито зміст поняття “міжрегіональне співробітництво”. Установлено, що термінологічна невпорядкованість ускладнює розуміння сутності суспільних і правових відносин у досліджуваній сфері. На підставі етимологічного та правового аналізу змісту категорій територіальне та транскордонне співробітництво, конкретизовано трактування поняття “міжрегіональне співробітництво” закріплення якого на законодавчому рівні, шляхом розробки і прийняття Закону України “Про міжрегіональне співробітництво” сприятиме його єдиному розумінню в практичній управлінській діяльності.

З’ясовано, що вся історія становлення системи нормативно-правового регулювання міжрегіонального співробітництва свідчить про необхідність створення такого механізму вироблення і реалізації відповідних правових норм, який міг би збалансувати часто протилежні підходи та погляди на даний вид співробітництва, інструменти його забезпечення, якими керується вітчизняне та міжнародне співтовариство у визначенні своєї позиції з даного питання.

У цьому контексті акцентовано, що нормативно-правове забезпечення реалізації міжрегіонального і транскордонного співробітництва регулюють закони України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, укази Президента України, а також міжнародні угоди пов’язані з міжтериторіальною та транскордонною співпрацею, до яких приєдналась Україна (зокрема Угоди про добросусідські відносини та співробітництво підписані з Угорщиною – 6.12.1991 р., Польщею – 18.05.1992 р., Словаччиною – 29.06.1993 р., Румунією – 2.06.1997 р., Молдовою – 23.10.1992 р. та ін. державами). Ключовими напрямками співпраці з Україною визначено: виконання Угоди про асоціацію; відновлення та зростання вітчизняної економіки; наближення показників розвитку нашої країни до європейських соціально-економічних стандартів тощо. Доведено, що міжрегіональне співробітництво посідає основне інтегруюче місце у системі нової регіональної політики, поєднуючи між собою її основні складники. Зокрема у межах співробітництва регіонів відбувається конвертація завдань модернізації країни в конкретні модернізаційні завдання розвитку регіонів, передбачені відповідними регіональними стратегіями, що орієнтовані на вирівнювання та консолідацію соціально-економічного простору країни, модифікацію позиціонування західних областей України в міжрегіональному поділі праці.

Дослідженням доведено, що міжрегіональне співробітництво розглядається як потужна організаційна інновація, яка суттєво підвищує ефективність регіональної політики країни. Саме тому надзвичайно актуальним

постає завдання розроблення нових механізмів активізації міжрегіонального співробітництва та утвердження їх як організаційної, економічної і координаційної платформи співпраці західних областей України, а також створення нових єврорегіонів на інших територіях держави.

Відзначимо, що характерною рисою нової політики ЄС щодо міжрегіонального співробітництва є участь у ньому не лише суб'єктів прикордонних регіонів, а й будь-яких інших. Ідеться про те, що активізується співробітництво між суб'єктами територій різних країн, які не мають спільної ділянки кордону з ЄС. Показово, що реалізація ефективних методів державного регулювання міжрегіонального (транскордонного) співробітництва в зарубіжних країнах зосереджена на впровадженні сучасних інструментів взаємодії, представлених мережами агенцій та фондів регіонального розвитку, міжрегіональними асоціаціями, торгово-промисловими палатами тощо, які ефективно співпрацюють із місцевою і центральною владою як фокусні центри стратегічного планування та супроводу проектів розвитку територій. Вони забезпечують ефективну міжсекторну співпрацю на рівні “влада – бізнес – громадськість” і створюють якісно нове інституційне середовище, сприятливе для вирішення нагальних соціально-економічних, культурних, екологічних та інших проблем територій.

Світовий досвід демонструє різне відношення до міжрегіонального співробітництва і його форм. Але фактично в тій чи іншій формі до нього залучені регіони всіх держав світу. Вивчення документів як державного, так і регіонального рівня, аналіз окремих прикладів міжрегіонального співробітництва дають підстави стверджувати, що воно, передусім, розглядається як інструмент регіонального розвитку і в другу чергу – як один із засобів посилення процесу інтеграції до ЄС.

Установлено, що сьогодні в регіонах України бракує якісних управлінських практик у сфері міжрегіонального співробітництва, які б орієнтувалися на потреби даної сфери й виклики часу. Підкреслено, що співпраця західних областей України з державами-членами ЄС поки що залишається фрагментарною та позбавленою системності. Проте в межах програм Європейського інструменту сусідства і партнерства, починаючи з 2007 року, спостерігається активізація співробітництва окремих областей України з регіонами країн ЄС і країн-сусідів. Відповідно, регіоналізація держав європейської спільноти та провідних держав світу має стати прикладом у формуванні механізмів впровадження міжрегіонального співробітництва в Україні в усіх його формах. Обґрунтовано чітку пріоритетність розвитку міжрегіонального співробітництва західних областей України. З огляду на це наголошено на необхідності імплементації Україною кращих міжнародних практик (Польщі, Румунії, Словаччини, Угорщини, країн Балтії, Китаю та ін.) у сфері міжрегіонального співробітництва шляхом одержання доступу до різних фінансових фондів Комісії Євросоюзу, призначених для підтримки й розвитку даного співробітництва; розширення можливостей співпраці в економічній, соціальній, науковій, екологічній, освітній, культурній галузях та в спорті; лобювання і реалізації транскордонних програм; залучення

відповідних державних та муніципальних структур із функціями координаційних центрів до спільних проектів планування на всіх етапах їх реалізації; створення регіональних консалтингових організацій, інформаційних центрів, структур, які займаються підготовкою кадрів, розбудовою прикордонної, інфраструктури, що відповідає вимогам, нормам та стандартам ЄС.

З метою поширення практики міжрегіонального співробітництва в західних областях України, запропоновано більш активно використовувати зарубіжний досвід щодо стимулювання розвитку новітніх форм співробітництва регіонів, які повністю або частково орієнтовані на міжнародні контакти із залученням до цього процесу центральних, регіональних органів влади, органів місцевого самоврядування, недержавних, комерційних, наукових та інших організацій, а також законодавчого закріплення механізму міжрегіонального співробітництва для створення системи міжнародних зв'язків регіонів на загальноєвропейському, регіональному й субрегіональному рівнях.

У **другому розділі** – *“Аналіз формування та реалізації механізмів міжрегіонального співробітництва західних областей України”* – проаналізовано стан регіональної політики в контексті реалізації міжрегіонального співробітництва західних областей України; надано оцінку організаційно-правовому, фінансово-економічному та інформаційному механізмам реалізації програм і проектів з підтримки даного співробітництва в державі.

Аналіз сучасного стану міжрегіонального співробітництва західних областей України засвідчив, що метою регіональної політики є створення умов для їх динамічного, збалансованого соціально-економічного розвитку, поглиблення процесів ринкової трансформації, забезпечення гарантованих державою соціальних стандартів якості життя населення. Дослідженням встановлено, що це питання актуалізується в світлі реалізації Державної стратегії регіонального розвитку та регіональних стратегій розвитку до 2020 року, в яких основними завданнями державної політики за напрямом міжрегіонального співробітництва визначено: розвиток інституційно-правових форм міжрегіонального та міжмуніципального співробітництва, розроблення та впровадження моделі міжрегіональної взаємодії, що базується на принципах поєднання і взаємного посилення рівноцінних центрів зростання; нормативно-правове забезпечення створення стимулів та механізмів об'єднання ресурсів різних місцевих бюджетів з метою розв'язання спільних проблем розвитку територій; сприяння реалізації угод про торговельно-економічне, науково-технічне і культурне співробітництво, кооперацію та інтеграцію між регіонами України та адміністративно-територіальними одиницями зарубіжних країн.

Показано, що в рамках імплементації європейської концепції “нового регіоналізму” до завдань регіональної політики з питань міжрегіонального співробітництва західних областей України слід додати посилення ролі стратегування їх територіального розвитку; розробку ефективних механізмів міжрегіонального співробітництва та зміцнення міжрегіональних зв'язків; запровадження регіональної моделі “smart-спеціалізації”; підвищення

конкурентоспроможності та зеленого/синього зростання в регіональних економіках; активізацію потенціалу саморозвитку даних територій на основі формування постіндустріальних чинників економічного зростання.

Детальний науковий аналіз стану регіональної політики в контексті реалізації міжрегіонального співробітництва західних областей України засвідчив, що завдяки фінансовій та технічній допомозі з боку сусідніх держав ЄС на цих територіях реалізується низка довгострокових проектів та інших заходів міжнародного значення. Зокрема виявлено ключові особливості програм із підтримки спільного розвитку прикордонних територій західних областей України та зарубіжних країн, серед яких їх об'єктивність, відкритість та економічна обґрунтованість; концентрація фінансових ресурсів на пріоритетних проектах (програмах) з метою досягнення максимального ефекту їх реалізації; забезпечення умов для використання організаційних, фінансових, інституційних можливостей суб'єктів і учасників співробітництва. Досліджено механізми фінансової підтримки співробітництва, яку здійснює ЄС шляхом використання низки ініціатив, програм та проектів, серед яких: INTERREG, PHARE CBC, TACIS CBC, PHARE CREDO, CADSES, MEDA, CARDS, LACE.

Так, підтримку єврорегіонам Європейський фонд регіонального розвитку надає в межах програм INTERREG та INTERREG II, INTERREG III (транскордонне, міжнаціональне та міжрегіональне співробітництво), які спрямовані на гармонізацію взаємовідносин, баланс і сталий розвиток територій співтовариства. Визначено, що конкретними фінансовими інструментами практичної допомоги в межах механізму партнерства виступають допомога в аграрному секторі, розв'язання структурних проблем регіонів, реалізація програми PHARE.

Проведений аналіз доводить необхідність проведення в західних областях України заходів із популяризації міжрегіонального співробітництва, шляхом здійснення відповідної організаційно-правової, фінансово-економічної та інформаційної політики. Обґрунтовано необхідність розробки відповідних механізмів із удосконалення та реалізації державного регулювання у даній сфері. Зокрема запровадження організаційно-правового механізму впливу держави на розвиток прикордонних територій західних областей України, демонструє інституційно-правове забезпечення регіональної соціально-економічної політики, яке відбувається на основі реалізації конкретних шляхів унормування повноважень та відповідальності органів влади різних рівнів, налагодження інституційної взаємодії в межах відносин "центр – регіони" та узгодження пріоритетів, визначених державною політикою регіонального розвитку та регіональною політикою соціально-економічного розвитку даних територій України.

Установлено, що цього можна досягти шляхом наближення українського законодавства до норм європейського права у сфері міжрегіонального співробітництва та широкого запровадження форсайт-проектів зі стратегічного планування розвитку територій, забезпечення прозорості взаємодії громадськості, бізнесу та влади, поєднання зусиль усіх зацікавлених сторін.

У ході дослідження виокремлено значимі умови реалізації фінансово-

економічного механізму міжрегіонального співробітництва, що впливають із принципів сталого розвитку територій та базуються на використанні різноманітних можливостей місцевих економік, формуванні ефективних відносин кооперації та партнерства на всіх рівнях управління з питань фінансування програм направлених на прискорення розвитку західних областей України. Показано, що фінансово-економічний механізм ґрунтується на інтенсифікації міжрегіонального співробітництва та передбачає активізацію інноваційних процесів і реалізацію інноваційних проектів на міжрегіональному рівні; розвиток трансферу технологій; науково-технічного співробітництва. Інструментами забезпечення цих заходів є розбудова регіональної мережі інноваційної інфраструктури – технополісів і технопарків, кластерів, залучення іноземних інвестицій на реалізацію таких проектів через створення спільних підприємств, розробки проектів технічної взаємодії тощо. Обґрунтовано доцільність фінансування інноваційної діяльності західних областей України за рахунок коштів, що акумулюються у фонді згуртування, Державному фонді регіонального розвитку, Українській державній інноваційній компанії та розподілу їх відповідно до рейтингу пріоритетності інноваційних проектів і їхньої соціально-економічної ефективності.

Детальний науковий аналіз процесів, що відбуваються у цій сфері підтвердив необхідність запровадження ефективного інформаційного механізму, який передбачає застосування інформаційно-комунікативних технологій, що сприяють підвищенню ефективності державного регулювання, забезпечення відкритого врядування, налагодження діалогу між органами влади, громадськістю та приватним сектором із використанням інтерактивних методів взаємодії та можливостей соціальних мереж; створення мережі інформаційно-управлінських структур для підтримки інноваційних форм міжрегіонального (транскордонного) співробітництва. З'ясовано, що даний механізм, включає розширений доступ до інформації про потенційні інвестиційні проекти, які мають реалізовуватися у певному регіоні, належну інформаційну інфраструктуру, за допомогою якої має надаватися відповідне інформаційне представлення потенціалу розвитку територій.

Установлено, що з метою налагодження системної роботи по збору та обробці статистичної інформації, моніторингу реалізації проектів і програм міжрегіонального співробітництва, необхідним є створення у місцевих державних адміністраціях спеціальних дорадчих органів – Координаційної ради з питань міжрегіонального співробітництва та прискорення євроінтеграційних процесів для координації різного роду програм, пов'язаних із вирішенням питань міжрегіональної співпраці та визначенням перспектив стратегічного розвитку досліджуваних територій.

У **третьому розділі** – *“Удосконалення механізмів міжрегіонального співробітництва західних областей України”* – обґрунтовано концептуальні підходи та напрями ефективного функціонування міжрегіонального співробітництва на засадах сталого розвитку західних областей України; розроблено проект Концепції та Дорожню карту модернізації механізмів і перспектив розвитку міжрегіональної співпраці.

Дослідженням установлено, що міжрегіональне співробітництво є потужним механізмом розв'язання регіональних проблем, складовою цілісного, ретельно прорахованого вектору регіонального розвитку. Основними завданнями розвитку міжрегіонального співробітництва західних областей України визначено розвиток та зміцнення міжрегіональної співпраці; забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів шляхом спільної розробки та реалізації відповідних проектів і програм; захист навколишнього природного середовища через ефективне використання ідей “синьої економіки”, стимулювання інноваційної активності та сталого розвитку регіонів на основі кластеризації; модернізація регіональної інфраструктури; зменшення міжрегіональних диспропорцій.

Запропоновано гармонізувати державно-громадські, комерційні та приватні взаємовідносини у досліджуваній сфері через визначення їх спільної участі в розробці механізмів взаємодії (організаційно-правового, фінансово-економічного, інформаційного); використання інструментів та механізмів державно-приватного партнерства для створення умов розвитку перспективних галузей VI-го технологічного укладу (наноенергетики, молекулярних, клітинних, нанотехнологій, нанобіотехнологій, нанобіоніки, мікроелектронних технологій, наноматеріалів та ін.).

Аргументовано, що для України розвиток і впровадження механізмів удосконалення міжрегіонального (транскордонного) співробітництва мають відбуватися через постійне вдосконалення інституційного та нормативно-правового регулювання, приведення його у відповідність до норм ЄС. Обов'язковим інструментом удосконалення цього співробітництва має бути моніторинг та розробка інвестиційної привабливості західних областей України із обов'язковим широким висвітленням цього процесу через засоби масової інформації. Визначено та науково обґрунтовано доцільність розробки та запровадження Концепції і на її основі Дорожньої карти модернізації механізмів розвитку міжрегіонального співробітництва західних областей України, яка визначає мету, цілі та функціональні завдання їх досягнення, основні пріоритетні напрями, етапи державної підтримки та механізми розвитку даного співробітництва. Обґрунтовано, що реалізація Концепції дасть змогу запровадити європейські стандарти державного управління, вдосконалити міжнародне, прикордонне та міжвідомче співробітництво західних областей України, скоординувати зусилля уповноважених органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування для комплексного і гнучкого реагування на сучасні виклики, а також забезпечення відкритості для провадження міжрегіональної діяльності. Представлено “Дорожню карту”, яка містить перелік інноваційних підходів і логічно пов'язаних та послідовних заходів, реалізація яких сприятиме розвитку міжрегіонального співробітництва.

Детальний науковий аналіз змін, які відбуваються у цій сфері дозволив розкрити нові перспективи міжрегіонального та міжнародного партнерства, економічної інтеграції західних областей України шляхом модернізації бізнес-процесів, господарського розвитку та соціальної сфери. Тобто, фактично, мова йде про створення сприятливого інноваційно-інвестиційного середовища та

ефективного механізму державно-приватного партнерства направлених на досягнення динамічного поступу в інноваційній сфері даних територій.

Дослідженням визначено пріоритетні напрями розвитку міжрегіонального співробітництва західних областей України, серед яких: нова концепція регіонального розвитку «smart specialisation», яка передбачає активізацію взаємозв'язків між бізнесом, наукою і громадською сферою (на прикладі кластеру курортно-рекреаційного комплексу Карпатського регіону); створення технологічних платформ (шляхом розбудови регіональної мережі інноваційної інфраструктури – технополісів, техно- та індустріальних парків); активізації інноваційної діяльності та інвестиційної привабливості територій західного регіону України.

Зазначене сприятиме подальшій демократизації управління у сфері міжрегіонального співробітництва та впровадженні дієвих механізмів його регулювання, забезпечить можливість використання потенціалу такої співпраці для вирішення основоположних проблем регіонів України.

ВИСНОВКИ

У дисертаційному дослідженні вирішено актуальне наукове завдання в галузі науки “Державне управління”, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні й розробці практичних рекомендацій щодо модернізації механізмів розвитку міжрегіонального співробітництва в західних областях України з урахуванням інтеграційного шляху нашої держави у європейське співтовариство.

Отримані результати дали підстави сформулювати висновки та розробити рекомендації, що мають теоретичне й практичне значення.

1. На підставі наукових досліджень теоретичних основ становлення та розвитку міжрегіонального (транскордонного) співробітництва вітчизняних і зарубіжних учених визначено, що ці види співробітництва є різними формами єдиного напрямку співпраці та вирішення питань соціально-економічного розвитку регіонів.

Установлено, що міжрегіональне співробітництво слід розглядати не лише як управлінський ресурс для розв'язання сучасних проблем економічного і соціального розвитку регіонів, а й як один із дієвих механізмів активізації інноваційних процесів і залучення інвестицій для реалізації високоефективних інноваційних проектів, які становлять спільний інтерес та здатні формувати нові центри економічного розвитку.

Транскордонне ж співробітництво чітко означає співпрацю суміжних територій сусідніх держав, і визначальним чинником у цьому процесі є наявність кордону між співпрацюючими територіями.

2. На підставі аналізу нормативно-правового регулювання у досліджуваній сфері виявлено, що правову основу міжрегіонального та транскордонного співробітництва складають різні за юридичною силою нормативно-правові акти, серед яких відсутній спеціальний Закон щодо врегулювання відносин міжрегіонального співробітництва областей України, які не є безпосередніми сусідами регіонів держав-членів ЄС. Доведено

необхідність прийняття Закону України “Про міжрегіональне співробітництво”, а також створення такого механізму вироблення й реалізації відповідних правових норм, який міг би збалансувати часто протилежні підходи та погляди на даний вид співробітництва, механізми його забезпечення, якими керується вітчизняне та міжнародне співтовариство у визначенні своєї позиції з цього питання.

Запропоновано концептуальний підхід до удосконалення механізмів розвитку міжрегіонального (транскордонного) співробітництва, суть якого полягає в гармонізації нормативно-правових стандартів подібного співробітництва у відповідності до основних європейських норм, які покликані забезпечити розвиток територій регіонів, їх інвестиційну привабливість та невідпинний соціально-економічний розвиток.

3. У ході дослідження охарактеризовано стан вітчизняної регіональної політики в контексті реалізації міжрегіонального співробітництва західних областей України, що дало змогу виявити ряд недоліків та протиріч. З’ясовано, що основними проблемами є диспропорції їх розвитку, неефективне використання природних, економічних і соціальних ресурсів та відсутність дієвих інструментів формування консолідованого господарського простору даних територій. Разом з тим, міжрегіональне співробітництво недостатньо розвинене, і реалізується, переважно, на рівні угод між обласними радами. що вимагає відповідного інституційного забезпечення і потребує регіонального та територіального стратегування шляхом розробки проекту Концепції та Дорожньої карти модернізації механізмів розвитку міжрегіонального співробітництва західних областей України. У контексті реалізації яких безумовними імперативами мають стати: забезпечення раціональної організації державних інститутів; втілення низки реформ, спрямованих на запровадження найбільш ефективних принципів, механізмів та форматів управління соціально-економічними процесами в регіонах (шляхом інтегрального поєднання їх економічної ефективності, соціальної справедливості, ресурсної збалансованості та екобезпеки).

4. У процесі узагальнення зарубіжного досвіду Польщі, Угорщини, Словаччини, країн Балтії, Китаю щодо формування механізмів міжрегіонального співробітництва розкрито можливість використання кращих практик країн європейської спільноти та провідних країн світу із впровадження сучасних інструментів взаємодії, представлених мережами агенцій та фондів регіонального розвитку; міжрегіональними асоціаціями тощо, які ефективно співпрацюють із місцевою і центральною владою як фокусні центри стратегічного планування та супроводу проектів розвитку територій. Вони забезпечують ефективну міжсекторну співпрацю на рівні “влада – бізнес – громадськість” і створюють якісно нове інституційне середовище, сприятливе для вирішення нагальних соціально-економічних, культурних, екологічних та інших проблем територій.

Зарубіжні країни виходять із усвідомлення, що лише спільні дії, збереження й зміцнення добросусідських і дружніх відносин, взаємна відкритість можуть гарантувати гармонійний розвиток територій. У ряді

європейських регіонів місцеві органи влади створюють транскордонні структури в рамках єврорегіонів та програм прикордонного співробітництва, у яких бере участь й Україна.

5. На підставі врахування основних наукових результатів дослідження, сформульовано практичні рекомендації щодо визначення шляхів модернізації механізмів міжрегіонального співробітництва західних областей України відповідно до вимог ЄС, зокрема:

– удосконалення організаційно-правового механізму шляхом реформування організаційної структури управління і децентралізації повноважень органів публічної влади у сфері міжрегіонального співробітництва та посилення ролі їх спільних інститутів співпраці (через створення Координаційної ради з питань міжрегіонального співробітництва та прискорення євроінтеграційних процесів); використання можливостей інноваційних міжрегіональних (транскордонних) кластерів, агенцій регіонального розвитку; запровадження форсайт-технологій; адаптації українського законодавства до європейських стандартів; розробки та реалізації спільних ініціатив, заходів, проектів, програм і стратегій в окремих сферах співробітництва; зміцнення внутрішньо- і зовнішньо-комунікативних організаційних зв'язків, що покращить ефективність такої співпраці та дасть змогу Україні вийти на якісно новий рівень у міжнародних відносинах;

– внесення пропозиції з оптимізації інформаційного механізму міжрегіонального співробітництва, яким передбачається посилення інформаційної підтримки міжрегіональних (транскордонних) програм шляхом застосування сучасних інформаційно-комунікативних технологій та інноваційних форм співробітництва представлених (інформаційними центрами, спеціалізованими геоінформаційними системами, центрами транскордонного співробітництва тощо.), які сприяють підвищенню ефективності державного управління, забезпеченню відкритого врядування, налагодженню діалогу між органами публічної влади та громадськістю з використанням інтерактивних методів взаємодії та можливостей соціальних мереж);

– прийняття рекомендацій із упорядкування фінансово-економічного механізму – обґрунтовано доцільність формування неконкурентних економічних структур інноваційного характеру (державно-приватного партнерства); забезпечення фінансування інноваційної діяльності за рахунок коштів, що акумулюються у фонді згуртування, Державному фонді регіонального розвитку, Українській державній інноваційній компанії та розподіл їх відповідно до рейтингу пріоритетності інноваційних проектів і їхньої соціально-економічної ефективності, дотримання принципу адресності, консолідації та збільшенні обсягів залучення фінансових ресурсів (інвестицій, позик і кредитів) на вирішення пріоритетних завдань міжрегіонального співробітництва; створення спільних асоціацій, укладання міжрегіональних угод, що забезпечуватимуть найефективніше використання і розвиток економічних потенціалів суміжних територій; розроблення і запровадження цільових програм та спільної стратегії просторового розвитку західних областей України, у яких досягається консенсус загальноєвропейських,

національних та регіональних інтересів;

- запровадження основних положень Концепції та Дорожньої карти модернізації механізмів розвитку міжрегіонального співробітництва західних областей України сприяє їх інтегральній результативності та уможливорює комплексний управлінський вплив на:

- розробку відповідної нормативно-правової бази, що не суперечить нормам законодавства ЄС;

- створення та законодавче обґрунтування таких міжрегіональних систем як міжрегіональні та транскордонні кластери та кластерні об'єднання підприємств;

- створення дієвих інститутів регулювання та координації міжрегіонального співробітництва в Україні на базі центральних та місцевих органів влади, що уповноважені вирішувати питання в даній сфері;

- моніторинг та постійне налагодження зв'язків між суб'єктами міжрегіонального співробітництва - органами публічної влади для поліпшення інвестиційного клімату регіонів;

- активізацію та розвиток Європейської політики сусідства, що надає можливість формувати відносини з ЄС на привілейованих засадах;

- налагодження внутрішніх соціально-культурних контактів органів публічної влади та обміну досвідом у різних сферах діяльності через низький рівень професійної компетентності працівників.

6. На підставі отриманих у дисертації результатів для впровадження в практичну діяльність органів влади та інших суб'єктів запропоновано такі рекомендації:

Верховній Раді України:

- прийняти Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України стосовно об'єднань єврорегіонального співробітництва” (№ 4775 від 03.06.2016), яким внести зміни до ключових законів (“Про транскордонне співробітництво”, “Про місцеве самоврядування в Україні” та “Про ратифікацію Протоколу № 3”) з метою активізації транскордонного та міжрегіонального співробітництва в Україні;

- розробити та прийняти Закон України “Про міжрегіональне співробітництво в Україні”, шляхом закріплення у ньому поняття “міжрегіональне співробітництво”;

Кабінету Міністрів України:

- переглянути нормативно-правову базу для забезпечення ефективного паритетного фінансування ініціатив та інституцій у сфері реалізації програм із забезпечення міжрегіонального й транскордонного співробітництва з бюджетів різного рівня та шляхом залучення нових джерел фінансування;

- визначити подальші кроки/дії всіх залучених сторін із прийняття проекту Концепції та Дорожньої карти модернізації механізмів розвитку міжрегіонального співробітництва західних областей України, які дадуть змогу сконцентрувати увагу на корпоративному довгостроковому плануванні, сприятимуть зміцненню взаємозв'язків, скоординованості дій суб'єктів співробітництва та їх усебічному розвитку;

– створити у складі центральних та регіональних органів влади спеціальний дорадчий орган – Координаційну раду з питань міжрегіонального співробітництва та прискорення євроінтеграційних процесів для посилення ролі їх спільних інститутів співпраці та визначенням перспектив стратегічного розвитку територій.

Зазначені висновки та пропозиції є методологічним підґрунтям для подальших наукових досліджень і реалізації процесів міжрегіонального та транскордонного співробітництва західних областей України.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Праці, які відображають основні наукові результати дисертації

1. Ренькас Т. І. Стан інноваційних змін у регіональній політиці України / Т. І. Ренькас // Інвестиції: практика та досвід. – 2013. – № 4. – С. 150–152.

2. Ренькас Т. І. Аналіз реалізації програм з підтримки транскордонного співробітництва західних областей України Європейським Союзом / Т. І. Ренькас // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 4. – С. 150–152.

3. Ренькас Т. І. Аналіз законодавчого та нормативно-правового регулювання міжрегіонального та транскордонного співробітництва України. [Електронний ресурс] / Т. І. Ренькас, Н. П. Кризина // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2014. – № 4. – С. 25–33. – Авт.: 28–33. – Режим доступу : www.dy.nauka.com.ua/?n=4&=2014

4. Ренькас Т. І. Інституційне забезпечення міжрегіонального та транскордонного співробітництва західних областей України / Т. І. Ренькас // Економіка та держава. – 2014. – № 7. – С. 141–144.

5. Ренькас Т. І. Перспективи розвитку міжрегіонального та транскордонного співробітництва західних областей України / Т. І. Ренькас // East European Scientific Journal (Warsaw, Poland). – 2016. – № 11(15). – Part 2. – P. 130–136.

Праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

6. Ренькас Т. І. Міжрегіональне співробітництво як перспективний напрям розвитку України / Т. І. Ренькас // Наука як ресурс модернізаційної стратегії держави : матеріали наук. конф. (Київ, 16 трав. 2012 р.) : у 2 т. / редкол. : М. М. Білинська та ін. – Київ : НАДУ, 2012. – Т. 2. – С.110–112.

7. Ренькас Т. І. Підходи до збільшення ролі органів місцевого самоврядування у поглибленні транскордонного співробітництва України / Т. І. Ренькас // Завдання державного, регіонального та муніципального управління в контексті нових реалій національного розвитку : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (06.04.2012): у 2 ч. / за заг. ред. В. К. Присяжнюка, В. Д. Бакуменка, Т. В. Іванової. – Київ : Вид.-поліграф. центр Акад. муніцип. упр., 2012. – С. 238–240.

8. Ренькас Т. И. Государственная политика Украины в сфере управления и активизации трансграничного и межрегионального сотрудничества / Т. И. Ренькас // Россия и СНГ: новые возможности стратегического партнерства

: сб. ст. – М. : Федеральное гос. бюджет. образовательное учреждение высшего проф. образования, 2013. – С. 141–147.

9. Ренькас Т. І. Розвиток інвестиційного проектування транскордонного співробітництва України у контексті розширення Європейського Союзу / Т. І. Ренькас // Модернізація державного управління та європейська інтеграція України : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 25 квіт. 2013 р.) : – у 2 т. / за наук. ред. Ю. В. Ковбасюка, К. О. Ващенко, С. В. Загороднюка. – Київ : НАДУ, 2013. –Т.1. – С. 112–114.

10. Ренькас Т. І. Міжрегіональне та транскордонне співробітництво: генезис наукової думки / Т. І. Ренькас // Модернізаційні процеси державного та муніципального управління : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (04.04.2014): у 2 ч. / за заг. ред. В. К. Присяжнюка, В. Д. Бакуменка, Т. В. Іванової. – Київ : Акад. муніцип. упр. 2014. – Ч. 2. – С. 173–175.

11. Ренькас Т. І. “Східне партнерство” як один з напрямів розвитку місцевого самоврядування в Україні / Т. І. Ренькас // Місцеве самоврядування – основа сталого розвитку України : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 16 трав. 2014 р.) : у 2 т. / за наук. ред. Ю. В. Ковбасюка, К. О. Ващенко, С. В. Загороднюка. – Київ : НАДУ, 2014. – Т. 1. – С. 199–200.

12. Ренькас Т. І. Інституційне забезпечення транскордонного та міжрегіонального співробітництва в Україні: проблеми та перспективи розвитку / Т. І. Ренькас // Публічне управління: шляхи розвитку : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 26 листоп. 2014 р.) : у 2 т. / за наук. ред. Ю. В. Ковбасюка, С. А. Романюка, О. Ю. Оболенського. – Київ : НАДУ, 2014. – Т. 1. – С. 128–130.

13. Ренькас Т. І. Інноваційні зміни у регіональній політиці України / Т. І. Ренькас // “Економіка і менеджмент – 2013: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку” : зб. наук. пр., міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 24–25 квіт. 2014 р.) : у 6 т. / – Дніпропетровськ : Біла К.О., 2014. – Т. 6. – 101–103.

14. Ренькас Т. І. Інституційно-правове управління та розвиток міжрегіонального співробітництва в Україні / Т. І. Ренькас // Розвиток креативного публічного управління : матеріали Міжнар наук.-практ. конф. (08.04.2016) / за заг. ред. О. І. Дація. – Київ : Акад. муніцип. упр., 2016. – С. 267–268.

15. Ренькас Т. І. Сучасний стан та перспективи розвитку міжрегіонального співробітництва західних областей України / Т. І. Ренькас // Національні цінності й національні інтереси в системі публічного управління : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 12 жовт. 2017 р.) : у 2 т. / за заг. ред. В. С. Куйбіди, І. В. Розпутенка. – Київ : НАДУ, 2017. – Т. 2. – С. 48–51.

АНОТАЦІЯ

Ренькас Т. І. Міжрегіональне співробітництво західних областей

України: становлення і перспективи розвитку. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата наук з державного управління за спеціальністю 25.00.02 – механізми державного управління – Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України. – Київ, 2018.

У дисертації визначено ступінь теоретичної розробленості досліджуваної проблеми на підставі наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних учених, здійснено огляд досліджень понятійно-категоріального апарату міжрегіонального й транскордонного співробітництва та його нормативно-правове регулювання; охарактеризовано досвід європейських та провідних країн світу у формуванні міжрегіонального співробітництва. Це дало змогу розкрити можливість використання кращих зарубіжних практик із впровадження сучасних інструментів взаємодії, представлених мережами агенцій та фондів регіонального розвитку; міжрегіональними асоціаціями тощо, які ефективно співпрацюють із місцевою і центральною владою як фокусні центри стратегічного планування та супроводу проектів розвитку території..

Проаналізовано стан регіональної політики в контексті реалізації міжрегіонального співробітництва західних областей України та розкрито особливості виконання програм у даній сфері. Обґрунтовано доцільність розробки і надано оцінку організаційно-правовому, фінансово-економічному та інформаційному механізмам міжрегіонального співробітництва даних територій. Обґрунтовано концептуальні підходи та напрями ефективного функціонування міжрегіонального співробітництва на засадах сталого розвитку західних областей України; розроблено проект Концепції та Дорожню карту модернізації механізмів та перспектив розвитку міжрегіональної співпраці.

Ключові слова: міжрегіональне співробітництво, транскордонне співробітництво, державна регіональна політика, єврорегіони, прикордонні регіони, кластери, державно-приватне партнерство, регіональна спеціалізація.

STRESZCZENIE

Tetiana Renkas, Międzyregionalna współpraca obwodów zachodnich Ukrainy: kształtowanie i perspektywy rozwoju. – Kwalifikacyjna naukowa praca na prawach rękopisu.

Dysertacja na otrzymanie naukowego stopnia doktora z państwowego kierowania za fachem 25.00.02 –mechanizmy zarządzania państwowego – Instytut szkolenia Służby Państwowej Zatrudnienia Ukrainy. – Kijow, 2018.

Zasady i aparat katehoriyno-ponyatiyny współpracy międzyregionalnej i transgranicznej zachodnich regionów Ukrainy sąokreślone w dysertacji. Pokazane

sąnowoczesne tendencje doświadczeń czołowych krajów świata i krajów europejskich w kształtowaniu współpracy międzyregionalnej.

Analizowane są regulacje prawne i normatywne dotyczące współpracy międzyregionalnej. Przeprowadzona jest analiza tworzenia i realizacji mechanizmów współpracy międzyregionalnej. Przedstawiono praktyczne zalecenia dotyczące rozwoju współpracy międzyregionalnej w zachodnich regionach Ukrainy i opracowano projekt koncepcję usprawnienia mechanizmów wdrażania programów zapewniających współpracę transgraniczną w celu pogłębienia rozwoju obszarów przygranicznych zachodnich regionów Ukrainy.

Słowa kluczowe: współpraca międzyregionalna, współpraca transgraniczna, polityka regionalna państwa, Euroregiony, regiony przygraniczne, klastry, partnerstwo publiczno-prywatne, specjalizacja regionalna.

ANNOTATION

Renkas T. I. Interregional cooperation of Western regions of Ukraine: prospects of development. – Qualifying scientific work is on rights for a manuscript.

Thesis for obtaining the PhD in public administration; specialty 25.00.02 – Mechanisms of Public Administration. – The Ukrainian State Employment Service Training Institute. – Kyiv, 2018.

During the analysis of significant amount of publications dedicated to the subject it was determined that finding optimal ways of strengthening and growth of interregional cooperation remains relevant. The research has showed that the issue of interregional cooperation institutionalization, improvement of its legal regulations, personnel and financial provisioning still requires attention.

It was established, that interregional cooperation needs to be viewed not only as managerial resource for solving today's economic and social problems of regional development, but also as one of the effective mechanisms of encouraging innovative processes and attracting investments for realization of innovative projects that are of common interest and capable of forming new centers of economic development.

The research determined the level of the theoretical research of the problem on the basis of domestic and foreign scientists' publications, completes a review of conceptual and categorical apparatus and legal regulation of interregional and crossborder cooperation; characterizes the experience of EU countries and leading countries of the world in forming interregional cooperation. This discovered the ability to use the best foreign practices according to networks of agencies and regional development funds, interregional associations etc., that are effectively cooperating with local and central government as focused center of strategic planning.

Crossborder cooperation clearly means the cooperation of adjacent territories of neighboring countries, and existence of the border between cooperating territories

is a determining factor in this process. It was proved that these types of cooperation are different forms of a common direction – collaboration and solving regions' social and economic problems.

Today's interregional and crossborder legal regulations and norms were analyzed and determined that institutional support of this process is needed. It was scientifically proved that legal definition of the term "interregional cooperation" is required by the development and adoption of the Interregional Cooperation Law of Ukraine, which will encourage common understanding in practical management.

A conceptual approach for improving interregional and crossborder cooperation was determined. The core of the conceptual approach is in harmonizing legal standards of such cooperation according to main European norms that were created for providing regional development, their investments attractiveness, and continuing social and economic progress.

The state of regional policy in the context of the implementation of interregional cooperation of the western regions of Ukraine is analyzed and revealed the implementation features of programs in this area. The expediency of development was substantiated, it was rated organizational, legal, financial, economic and information mechanisms of interregional cooperation of this territories. The conceptual approaches and directions of effective functioning of interregional cooperation on the basis of sustainable development of west regions of Ukraine are substantiated. It is determined and scientifically substantiated the feasibility of the development and implementation of the Concept and on its basis, the Roadmap for the modernization of mechanisms for the development of interregional cooperation of the western regions of Ukraine, which defines the purpose, goals and functional objectives of their achievement, the main priority directions, stages of state support and mechanisms for the development of this cooperation.

Keywords: interregional cooperation, crossborder cooperation, State regional policy, euroregions, border regions, clusters, public-private partnership, smart-specialization

Підписано до друку 23.03.2018.
Формат 148x210 мм. Обл.-вид.арк. 1,41.
Тираж 100 прим.

Свідоцтво серії ДК № 1805 від 25.05.2004.

Віддруковано з оригінал-макета в Інституті підготовки кадрів державної
служби зайнятості України
03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, тел. (044) 536-14-85.